

بررسی وضعیت تحصیلی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد سمنان و ارائه راه‌کارهای عملی در جهت ارتقای کیفیت آموزشی با توجه به امکانات دانشگاه

علی‌اکبر امین‌بیدختی*

چکیده

هدف عمده‌ی این پژوهش بررسی دیدگاه‌های دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد سمنان نسبت به وضعیت تحصیلی آن‌ها در دانشگاه آزاد اسلامی است. جامعه‌ی آماری شامل کلیه دانشجویانی که حداقل سه ترم تحصیلی را پشت سر گذاشته مشتمل بر ۲۰۴۴ نفر، در سال تحصیلی ۸۰-۷۹، بوده است. گروه نمونه شامل ۴۱۷ نفر از دانشجویان دانشگاه بوده است. انتخاب آنان به صورت تصادفی طبقه‌ای بر حسب جنسیت در رشته‌ی تحصیلی صورت گرفته است. ابزار پژوهش پرسش‌نامه‌ای محقق ساخته مشتمل بر ۲۸ سؤال بسته در مقیاس لیکرت بوده است.

نتایج پژوهش نشان داده است: *رتال جامع علوم انسانی و مطالعات فرهنگی*
۱- دانشجویان معتقدند دانشگاه آزاد اسلامی نتوانسته است آن‌ها را به سطح علمی مورد نظرشان برساند.

۲- بین اجرای دقیق مقررات آموزشی و کیفیت تحصیلی رابطه‌ی معناداری وجود دارد.

۳- بین پرداخت شهریه و افزایش انگیزه‌ی تحصیلی رابطه‌ی معنی‌داری وجود ندارد.

کلیدواژه: ارتقای کیفیت، پیشرفت تحصیلی، افت تحصیلی

* استادیار دانشگاه سمنان، عهده‌دار مکاتبات aaminbeidokhti@semnan.ac.ir

تاریخ وصول: ۸۵/۹/۱۸ - پذیرش نهایی: ۸۶/۲/۲

مقدمه

بی‌شک تعداد مراکز آموزش عالی در هر جامعه‌ای می‌تواند یکی از شاخص‌های توسعه یافتگی یا عدم توسعه‌ی آن جامعه باشد. هر کشور در حال توسعه سعی بر آن دارد تا با برنامه‌ریزی اصولی و منطقی مراکز آموزش عالی مورد نیاز جامعه را توسعه بخشد و در اصل با توجه به توانمندی‌های افراد، نیازهای تخصصی چرخه‌ی اقتصادی، اجتماعی و سیاسی جامعه، افراد متخصص در مقاطع مختلف علمی تربیت کند. در کشور ما نیاز به مراکز آموزش عالی سیر صعودی داشته است. با تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی که دقیقاً در راستای اهداف توسعه‌ی جامعه‌ی اسلامی ما بود نیاز به گسترش مراکز آموزش عالی تا حدودی کاهش یافت.

دانشگاه آزاد اسلامی از قریب ۲۴ سال پیش وقتی تأسیس شد، دور از هرگونه جنجال و تبلیغات رایج روز، راه خود را با اتکال به الطاف الهی و مدد یاران و دوست‌داران سربلندی ایران اسلامی پیش گرفته و با غلبه بر تمام موانع موجود، به نام واقعیتی انکارناپذیر در صحنه‌ی علم و دانش و آموزش عالی کشور پذیرفته شد.

دانشجویان یکی از ارکان اساسی در تمامی دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی محسوب می‌شوند. به جرات می‌توان ادعا کرد که تمامی ادارات و واحدها در دانشگاه‌ها با هم‌آهنگی و همکاری یکدیگر سعی در آن دارند تا دانشجویانی توانمند و مؤثر برای پیش‌برد اهداف اجتماع تربیت شوند. بدیهی است برای تحصیل این مهم بایستی حتماً بررسی‌ها و کنترل‌هایی وجود داشته باشد تا در هر زمان حرکت در مسیر از پیش تعیین شده (به سوی اهداف) صورت پذیرد. در این راستا بایستی استانداردهایی وجود داشته باشد تا در هر زمان حرکت در مسیر از پیش تعیین شده (به سوی اهداف) صورت پذیرد. در این راستا بایستی استانداردهایی وجود داشته باشد که از آن استانداردها به «وضع مطلوب آموزشی» تعبیر می‌کنیم، از هرگونه فاصله‌ای با استانداردها به «انحراف» یاد می‌شود برای اصلاح انحراف‌ها، قدم اول شناخت آن‌هاست. پس از شناخت بایستی راه‌های مختلفی که برای اصلاح آن وجود دارد را شناسایی کرده و نهایتاً با بررسی و مقایسه‌ی راه‌های موجود شناسایی شده، مناسب‌ترین «راه» را برگزید.

با توجه به مطالب فوق می‌توان اذعان کرد که یکی از ملاک‌های قضاوت در خصوص موفقیت با عدم موفقیت دانشگاه‌ها، وضعیت تحصیلی و همچنین موفقیت دانش‌آموختگان در میادین عمل و مقاطع تحصیلی بالاتر است. (مبانی نظری و اصول مدیریت آموزشی/ ۴۵-۵۱).

حال مسأله این است که وضعیت تحصیلی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی چگونه است؟

آیا دانشجویان از تحصیل در دانشگاه آزاد اسلامی رضایت دارند؟ آیا امکانات دانشگاه کفایت لازم برای تحصیل دانشجویان دارد؟ بدیهی است به منظور بهبود وضعیت تحصیلی و ارتقای سطح آموزش دانشجویان بایستی ابتدا وضعیت موجود به درستی شناسایی شده سپس ضمن مشخص کردن موانع و کاستی‌های احتمالی، در جهت رفع آن و ارائه راه‌کارهای جدید اقدام کرد. در این تحقیق سعی می‌شود به مسأله‌ی فوق به صورت علمی پرداخته شده و راه‌کارهای مناسب ارائه شود.

اهمیت مسأله‌ی پژوهش

بسیاری از اوقات چنین تصور می‌شود که ارتقای علمی در یک حوزه‌ی دانشگاهی منحصر به حضور تعدادی دانشجو و به نسبتی لازم و ضروری استاد است، بدین گونه که دروس را می‌توان تدارک دیده کتاب‌هایی را نیز معرفی کرد، عنداللزوم میکروفونی فراهم آورد و بلندگوهای نصب کرده آن گاه آن چه که اتفاق می‌افتد مبادله‌ای دانش است و انتقال علم از سبزی معلمان به متعلمان در حالی که این‌ها ظواهر کار است و در بدیهی‌ترین برداشت‌ها جواب‌گوی نیازهای اولیه‌ی است که گرایش سوداگرانه را رقم می‌زند و جمع‌گیری را که خواستار مدد کند و وصول و حصول بدان به هر قیمتی که باشد، در برابر کسانی قرار می‌دهد که لابد وقت اضافی دارند و به پول گروه اول نیز کم‌وبیش نیازمندند. استدلال گروهی نیز که در نیمه‌ی اعصار و قرون به مبادله‌ی علم به مثابه‌ی کالایی نگریده‌اند که قابل خرید و فروش است هواداران خاص خود را دارد. صرف‌نظر از شواهدی که در یکی دو قرن اخیر با شناخت و گسترش نظام‌های تعلیماتی غربی در ایران به چشم رسید؛ هم‌اکنون در کشورهای بزرگ و ثروتمند اروپایی و آمریکایی نیز به فراوانی مشهود است و شاید فقط در سرزمین عریض و طویلی چون ایالات متحده آمریکا بیش از چند هزار مؤسسه به ظاهر علمی کوچک و بزرگ باشند که کارشان دادوستد علمی است در واقع به بیع و سرای مدارک دانشگاهی می‌پردازند. در میدان پیکاویلی لندن، چندین مغازه هست که مهرها و کاغذهای شخصی را همانند مدارک تحصیلی اصلی جعل می‌کنند و با اخذ مبالغی از مشتریان ساده‌لوح خود شأن عنوان دکتری و فوق‌لیسانس و لیسانس و... کرامت می‌فرمایند. و اما در سرزمینی چون ایران، علم همیشه به عنوان یک ارزش والا شناخته شده است و

مردم عالم از هر دسته و طبقه‌ای که بوده‌اند مأخذ و ارج خاص خود را داشته‌اند چه در ادوار پیش از اسلام که مرکزی همانند گندی شاپور کثیری از ارباب دانش سریانی، مسیحی، یهودی و هندی و البته پیش و پیش از همه ایرانی را جذب کرده بود و چه در بعد از اسلام که مقام علم و عالم به کرات در کتب الهی ستوده شده و احادیث شریف و معتبر نیز پایگاه آن را ارج بخشیده است. (تعیین نیازهای آموزشی مشاغل/ ۷-۴۶). بدین گونه بود که پس از واژگونی نظام پیشین، وقتی که مشخص شد سازمان‌های آموزشی موجود کشور پاسخ‌گوی نیازهای مبرم جامعه علم دوست ایران نیست امر به تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی صادر شد. دانشگاه آزاد اسلامی تأسیس شد تا یکی از منابع مورد نیاز سازمان‌های منابع انسانی متخصص را تربیت کند. بخش قابل توجهی از کارایی سازمانی منوط به کارایی نیروی انسانی است. بدیهی است هر چه نیروهای انسانی توانمندتر باشند جامعه به سعادت و شکوفایی نزدیک‌تر خواهد شد. تحقیق حاضر با توجه به این که سعی دارد با ارائه راه‌کارهایی نیروی انسانی کارآمدتری را وارد بازار کار کند که می‌تواند چرخ‌های توسعه و رشد همه‌جانبه را به حرکت درآورد از ضرورت ویژه‌ای برخوردار بوده و به مراکز آموزشی که هر یک در حال حاضر به نوعی با مشکل مورد بحث دست به گریبان هستند کمک کند.

اهداف تحقیق

اهداف این پژوهش به شرح زیر بوده است:

الف - هدف کلی: شناسایی و ارائه‌ی تصویری واضح و مطابق با واقعیت‌های موجود تحصیلی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی واحد سمنان.

ب - اهداف اختصاصی

۱- تعیین مطلوب‌ترین و نامطلوب‌ترین مؤثر در پیشرفت تحصیلی دانشجویان.

۲- ارائه‌ی راه‌کارهای منطقی، از بین راه‌کارهای شناسایی شده با توجه به امکانات

دانشگاه.

با عنایت به اهداف تحقیق فرضیات پژوهش به شرح زیر هستند.

فرضیات تحقیق

۱- بین سطح علمی اساتید و رضایت دانشجویان از تحصیل در رشته‌ی مربوطه

رابطه وجود دارد.

۲- اجرای دقیق آیین‌نامه‌های آموزشی، کیفیت آموزش را افزایش می‌دهد.

۳- پرداخت شهریه توسط دانشجو، انگیزه‌ی تحصیلی را افزایش می‌دهد.

ادبیات تحقیق

الف - ضرورت و جایگاه دانشگاه آزاد اسلامی در آموزش عالی

حسین پیرنیا استاد رشته‌ی اقتصاد در دانشگاه تهران در کتاب خود از فکر بشر به‌عنوان ثروت ملی یاد می‌کند و در مقوله‌ای تحت‌عنوان فکر و ثروت چنین می‌نویسد: ثروت را می‌توان ترکیبی از ماده و فکر دانست بنابراین باید فکر را منشأ ثروت دانست چون بشر توانایی افزایش مواد و قوای طبیعی را ندارد و تنها از طریق فکر کردن می‌توان با بهترین راه‌کارها ثروت به‌دست آورد و مرفه زندگی کند. مطالعات آماری نشان می‌دهد افرادی که در سطح فرهنگ پایین‌تر قرار دارند سنین ازدواج آن‌ها پایین‌تر و تعداد اولادشان نیز بیش‌تر است. (تفکر علمی و توسعه اقتصادی و اجتماعی/۱۴۳).

در جامعه‌ی امروزی شاهد این حقایق هستیم که میزان رشد جمعیت در کشورهای پیشرفته کنترل شده و حتی در برخی از کشورها نیز ثابت مانده است. اما در کشورهای جهان سوم وضع چنین نیست و از تلاش دولت‌ها در کنترل جمعیت نتایج مطلوب حاصل نمی‌شود و این امر نشان‌گر این است که فرد آگاه و تحصیل کرده با درک واقعیت‌ها زندگی می‌کند. پیرنیا این استاد گران‌قدر در سی‌سال قبل در زمانی که جمعیت کشور کم‌تر از ۳۰ میلیون نفر بوده می‌نویسند: اگر در جامعه‌ی ایرانی علل رشد تفکر علمی به‌وجود آید از منابع طبیعی کشور می‌توان، به کمک فکر علمی، وسایل زندگی نفوس چند برابر نفوس کنونی را تولید کرد و مناطق وسیع و غیر مسکون کنونی را مسکون ساخت. (خلاقیات و علم کلان/۲-۱۲۱).

از این مقدمات نتیجه می‌گیریم این مراکز دانشگاهی هستند که تفکر علمی و به دنبال آن توسعه اقتصادی را فراهم می‌آورند و وجود دانشگاه‌های آزاد اسلامی در کنار دانشگاه‌های دولتی برای کم‌تر کردن فاصله‌ی پیشرفت‌های علمی با کشورهای توسعه یافته ضرورت آشکاری به نظر می‌آید.

طبیعی است هر چه تعداد افراد تحصیل کرده در کشور افزایش یابد مشکلات و معضلات اجتماعی کم‌تر می‌شود و این امر مرهون شخصیت رشد یافته یک فرد دانشگاهی

می تواند باشد. و از طرف دیگر کار دولت را در اداره‌ی امور جامعه تا اندازه‌ی آسان می‌کند و سرعت لازم را به شکوفایی کشور می‌بخشد

واقعیت مشهود این است که استعمار جدید کوشش بر این دارد که مردم کشورهای توسعه نیافته به منشأ اصلی عقب‌ماندگی خود پی نبرند و در این راستا استعمارزدگان در ایران نه تنها با تأسیس دانشگاه آزاد اسلامی مخالف بودند بلکه با حرکات‌ها و سیاست‌های گسترش دانشگاه‌های دولتی نیز مخالفت می‌کردند.

بنابراین من شایسته می‌دانم که این نکته مورد بحث قرار گیرد که جایگاه آموزش عالی در توسعه کجاست؟

Prokfil در تعریف توسعه می‌گوید توسعه را می‌توانیم بر حسب پیشرفت به‌سوی اهداف رفاهی نظیر تقلیل فقر و بیکاری و کاهش نابرابری تعریف کنیم.

حسین عظیمی از اساتید اقتصاد کشور اظهار داشته است فرآیند توسعه، فرآیندی است که طی آن در بطن یک جامعه‌ی کهن سامان تازه‌ای ایجاد می‌شود به عبارت دیگر در جریان این فرآیند اندیشه‌های اساسی یک جامعه عوض می‌شود در حقیقت انسان‌ها منحول می‌شوند و جامعه‌ی تازه‌ای ایجاد می‌شود.

لذا این بحث مطرح می‌شود جامعه‌ای که نظام آموزشی فراگیر و گسترده داشته باشد در حقیقت زمینه‌های اندیشه‌سازی فراهم می‌شود لذا هر نوع آموزش کمک به فرآیند اندیشه‌سازی است به‌طور مثال جامعه‌ای که به ازای هر یک میلیون نفر ۱۰ نفر دانشجو دارد این جامعه با جامعه‌ای که به ازای هر یک میلیون نفر ۱۰۰۰ دانشجو دارد از دیدگاه اندیشه‌سازی متفاوت است چون دانشجو در کنار استاد فرصت‌های مطالعاتی و بحث و گفت‌وگو پیدا می‌کند و اصلاً بحث روش علمی مطرح می‌شود در واقع وقتی انسان وارد دانشگاه می‌شود خود به خود یک نوع مشروعیتی برای علم قائل شده است و به گسترش علم‌باوری کمک می‌کند با نگرش به این موارد می‌توانیم به‌صراحت عنوان کنیم که به‌طور کلی دانشگاه اشتغال‌زا است ولی این اشتغال‌زایی مستقیم نیست لذا دانشگاه در جریان توسعه یک نقش اساسی بر عهده دارد. و بدین لحاظ ما در دنیا شاهد این هستیم که کشورهای توسعه یافته در خصوص اشتغال مشکلی ندارند در مقابل، بیکاری و کم‌کاری گریبان‌گیر کشورهای توسعه نیافته است پس اگر بخواهیم مشکل اشتغال در جامعه‌ای حل شود باید حتماً توسعه پیدا کند و اگر خواستار این هستیم توسعه تحقق یابد باید نظام آموزشی گسترده در سطوح مختلف و از جمله در سطوح عالی ایجاد شود. چنان‌چه قرار باشد موفقیت‌های

دانشگاه آزاد اسلامی مورد بررسی قرار گیرد شایسته است که فعالیت‌های دانشگاه از نقطه‌ی شروع مورد آنالیز قرار گیرد ولی دست‌آوردهای آن شامل ارتقای فرهنگ عمومی، تأمین نیروی انسانی متخصص، گسترش مرزهای دانش، برطرف کردن بسیاری از خانواده‌ها که با توجه به پذیرش محدود دانشگاه‌های دولتی آموزش عالی فرزندان‌شان به صورت یک معضل مطرح بوده به وضوح مشاهده می‌شود. (موسی‌خانی، مجموعه مقالات اولین اجلاس / ۱۷).

از منظر یونسکو نیز رکن دموکراسی آموزش است به عبارت روشن‌تر هیچ تحولی در جامعه به وقوع نخواهد پیوست مگر آن که مردم آن جامعه از مقوله‌ی آموزش صحیح برخوردار باشد کشورهای از قبیل ژاپن، کره، مالزی و هند و... به این دلیل که از هر حیث به تحکیم آموزش پرداختند وارد دوره‌ی تحول و توسعه پایدار شدند. با توجه به دیدگاه فوق یونسکو نیز بر اهمیت بحث آموزش عالی در قرن آینده تأکید دارد.

بنابر ضرورت‌های فوق و امواج بلند جمعیت جوان و داوطلبان مشتاق تحصیلات عالی و محدودیت ظرفیت پذیرش دانشگاه‌های دولتی و بر اساس عواملی چون تحولات آموزشی در جهان گسترش آموزش عالی، تأکید تعالیم اسلامی بر کسب دانش، تربیت نیروهای متخصص، رشد جمعیت، ایجاد دانشگاه آزاد اسلامی پاسخی منطقی و کارساز بر اساس واقعیت‌های موجود است.

در قرن بیستم تحولات آموزشی از شتاب زیادی برخوردار بوده است و تعداد دانشجویان به طور چشم‌گیر افزایش داشته است به طوری که در این زمینه اطلاعاتی که در سال ۱۹۸۰ توسط کانل مکتوب شده است می‌نویسد: در فرانسه و سوئد در فاصله‌ی ۲۰ سال از ۱۹۷۴ به ۵۲۸۰۰۰ نفر در سال ۱۹۸۵ رسید. (تعیین نیازهای آموزشی مشاغل / ۵-۳۴).

اما یقیناً از لحاظ شاخص‌های کیفی این سؤال مطرح می‌شود با افزایش فارغ‌التحصیلان از مراکز آموزش عالی به طور مثال چرا هنوز طراحی پیکان در کشور ما که مربوط به سی سال پیش است هنوز تغییری صورت نگرفته است و هنوز از کیفیت آن به طور قابل ملاحظه‌ای کاسته شده است. دقیقاً همین‌جاست که کیفیت آموزش عالی مورد سؤال قرار می‌گیرد. برای بالا بردن کیفیت توجهی خاص به پژوهش می‌باشد. اگر استاد فقط مصرف‌کننده علم باشد و پژوهش را مورد کم‌توجهی قرار داد دانشگاه با دبیرستان فرقی نخواهد داشت.

تا زمانی که آموزش عالی در کشوری، خود تولیدکننده علم نباشد و مدار آموزشی‌اش بر مبنای جزوه‌های تکراری و یا کتاب‌های ترجمه محدود کند به سرعت از رقابت جهانی محو خواهد شد. (عظیمی، مجموعه مقالات اولین اجلاس / ۵-۱۰۳)

ب - افت تحصیلی

یکی از اساسی‌ترین مشکلات نظام آموزشی کشورها افت تحصیلی است. وقتی صحبت از افت تحصیلی می‌شود منظور تکرار برخی از درس‌ها در یک مقطع و ترک تحصیل پیش از پایان دوره است. افت تحصیلی را به افت کمی و کیفی تقسیم‌بندی می‌کنند. افت کمی عبارت است از درصد دانشجویان یک مقطع آموزشی که سبب عدم احراز نصاب لازم یا ترک تحصیلی نتوانسته‌اند آن دوره را با موفقیت بگذرانند و منظور از افت کیفی نارسایی در رسیدن به هدف‌های تعیین شده و یا عدم تحقق بخشی از این هدف‌ها است.

تجزیه و تحلیل عوامل مؤثر بر افت تحصیلی یکی از عمده‌ترین موضوعات تحقیقی و پژوهشی در نظام آموزش است و توجه به نتایج این تحقیقات در سمت تحقق اهداف عالی آموزش عالی مؤثر خواهد بود. با علم به این که بررسی آماری مسأله‌ی افت تحصیلی فقط جنبه‌ی کمی بازدهی نظام آموزشی را در چارچوب نمرات درسی دانشجویان آن هم در قالب امتحانات و ارزشیابی‌ها نشان می‌دهد و با توجه به این که در خصوص یافتن علل افت تحصیلی باید مسائلی نظیر امکانات آموزشی، استادان، برنامه‌ها، روش‌ها و... را مورد بررسی قرارداد تا به نتایج و چاره‌اندیشی‌های اصولی رسید، ضرورت بررسی هرچه دقیق‌تر و در عین حال جامع‌تر موضوع، بیش‌تر از پیش نمایان می‌شود. صاحب‌نظران عوامل متعددی را مؤثر بر افت تحصیلی می‌دانند، در این نوشتار به تجزیه و تحلیل برخی از آنان پرداخته می‌شود.

الف - محتوای درسی

مطابق مطالبی که در خصوص نقش محتوای درسی در افت تحصیلی از سوی صاحب‌نظران مطرح شده، اگر هدف‌ها، محتوای برنامه‌ها با نیازها و استعداد و علایق دانشجویان و نیاز جامعه متناسب نباشد، از پی‌آمدهای مشهور آن افت تحصیلی است. کاستی‌ها و نارسایی‌های آموزشی در برقراری هدف‌ها، و برنامه‌هایی که متناسب با نیازهای رشد و تکامل فرد و علایق و انگیزه‌های او متناسب و هم‌آهنگ باشد، بر فرآیند آموزش و یادگیری اثرات نامطلوبی را برجای گذارده و افت تحصیلی را موجب می‌شود. محتوای درسی عموماً بر اساس

۱- شایان ذکر است عوامل مورد بحث غالباً به‌طور کاملاً مجزا و مستقل از هم عمل نمی‌کنند بلکه در این رابطه با تعامل با یکدیگر، سیری برهم‌افزا را شکل می‌دهند.

فلسفه‌ی آموزش عالی که نشأت گرفته از فلسفه‌ی مسلط اجتماعی هر جامعه است تنظیم و تدوین می‌شود. به عبارت دیگر باورها، ارزش‌ها، هنجارها و نظریه‌های حاکم بر یک جامعه، فلسفه آموزش آن جامعه را شکل می‌دهد. اگر آموزش عالی در جامعه‌ای بر اساس نگرش تشکیل ذهن مطرح شود، قطعاً بر ذخیره کردن اطلاعات در ذهن دانشجو تأکید می‌کند و بیش‌تر انتقال معلومات را مبنای کار و هدف خود قرار داده و رشد و شکوفایی استعدادهای بالقوه‌ی آموزش بینندگان را مورد توجه قرار نخواهد داد. یا اگر جامعه‌ای پرورش قدرت تفکر، خلاقیت، ابداع و نوآوری را به عنوان هدف کلی آموزش در نظر بگیرند، مسلماً فعالیت‌های آموزشی خود را نیز بر همین اساس سازمان می‌دهد. (ووددال، ۱۹۹۹، ۱۵۰).

اتخاذ سیاست اول به معنی نادیده گرفتن شخصیت، روحیات، علایق، استعداد و توانایی‌های بالقوه دانشجو است. وقتی محتوای درسی تناسب زیادی با علایق و استعدادشان نداشته باشد هیچ‌گاه کوشش و علاقه‌ای برای یادگیری نشان نمی‌دهند و به عبارت دیگر نمی‌خواهند یاد بگیرند چون نمی‌خواهند به کار ببندند هیچ‌گونه تلاشی برای یادگیری انجام نمی‌دهند و چون تلاشی صورت نمی‌گیرد، افت تحصیلی حاصل کار است. (مباحثی در رشته روانشناسی و تربیت جوانان/ ۹۷).

از طرف دیگر وقتی تناسبی بین نیاز جامعه و محتوای درسی نباشد، محتوا قابل کاربرد در موقعیت‌های واقعی زندگی نخواهد بود و چون قابل کاربرد نیست، معضل بیکاری تحصیلکرده‌ها به وجود می‌آید و وجود این پدیده‌ی اجتماعی که تا حدودی نشأت گرفته از خود نظام آموزشی است، بر کم و کیف نظام آموزشی تأثیر می‌گذارد، عدم انگیزه مدرسین برای تدریس و پیشرفت کارشان و عدم انگیزه‌ی تحصیل دانشجویان برای یادگیری را موجب می‌شود و به نحوی که وقتی دانشجو ارزشی برای مطالب آموزشی که برای وی تدوین کرده‌اند تا بیاموزد قائل نیست، علاقه‌ی کم‌تری برای یادگیری نشان خواهد داد.

به عبارت دیگر در دور «نخواستن» خواهد افتاد و «نخواستن» باعث عدم تلاش برای یادگیری و این عدم تلاش باعث عدم یادگیری و در نتیجه باعث افت تحصیلی خواهد شد.^۱

ب - مدرس

مدرس رکن اصلی آموزش است که مستقیماً در تحقق اهداف آموزش نقش دارد و یکی از مهم‌ترین عوامل اجرایی در نظام آموزشی است. غیر کارا بودن تربیت مدرسین از نظر

۱- از طرفی بی‌انگیزگی برخی از دانشجویان را بایستی تا حد زیادی متأثر از شرایط موجود بازارگر دانست. که خود مجال مفصلی را جهت کلاس می‌طلبد منتها در این نوشتار از باب اختصار بدان پرداخته نمی‌شود.

کمی و کیفی و یا عدم تناسب تربیت آنان با نیازهای آموزشی دانشجویان اغلب به عنوان یکی از عوامل اصلی عدم کارایی نظام آموزشی و افت تحصیلی به حساب می آید. عدم کفایت تعداد مدرسین و ارتباط مؤثر آنان با دانشجویان از عوامل مهم عدم پیشرفت یا افت تحصیلی دانشجویان است.^۱ با توجه به مطالبی که تا این جا مورد اشاره قرار گرفت و سایر مطالعات انجام شده، محقق به تدوین فرضیه‌هایی پرداخت. گرچه آنچه که در قالب برخی از فرضیه‌ها مطرح شده اموری نسبتاً بدیهی و یا بدیهی به نظر می‌رسد ولی اساساً با توجه به جامعه‌ی آماری مورد اشاره در فصل بعدی و نوع کاری که محقق قصد انجامش از ابتدا داشته قابل تأمل و مهم است. لذا با طرح فرضیه‌هایی ارتباط میان شایستگی‌های علمی اساتید، امکانات، قوانین و مقررات، درک متقابل بین استاد و دانشجو، میزان علاقه دانشجویان با کیفیت آموزشی و ارتقای آن به‌طور خاص دانشگاه آزاد اسلامی واحد سمنان مورد بررسی قرار گرفته و مطابق نوشتار بعدی نتایجی عاید شد.

روش و مراحل انجام تحقیق

جامعه‌ی آماری این تحقیق را دانشجویانی از دانشگاه آزاد سمنان تشکیل می‌دهند که حداقل سه ترم تحصیلی را پشت سر گذاشته و تا حدودی نظرات صائبی در مورد موضوع تحقیق دارند. در این خصوص سعی بر آن بوده تا در مقطع کاردانی دانشجویانی در این جامعه قرار گیرند که حداقل دو ترم را گذرانده‌اند با توجه به این مطلب محقق با جامعه آماری با حجم ۲۰۴۴ نفر سر و کار داشته است. ضمناً جنسیت این جامعه را در برخی از رشته‌ها فقط زنان، در برخی دیگر فقط مردان و در سایر رشته‌ها مردان و زنان توأم تشکیل داده‌اند. پراکندگی اعضای جامعه آماری به تفکیک رشته‌ها در جدول ۱ نشان داده شده است.

جدول ۱- پراکندگی دانشجویان دانشگاه آزاد اسلامی سمنان با توجه به رشته و مقطع

تحصیلی

ردیف	نام رشته	مقطع تحصیلی	تعداد	ردیف	نام رشته	مقطع تحصیلی	تعداد
۱	مدیریت	کارشناسی	۳۳۲	۷	مکانیک ساخت	کاردانی	۲

۱- عدم کارا بودن شیوه‌های سنجش یادگیری دانشجویان نیز از مؤلفه‌های مهمی است که انحراف از مسیر اصلی آموزش را تا حدودی پنهان می‌دارد.

صنعتی		و تولید					
۲	پرستاری	مدیریت صنعتی (گرایش مالی)	۸	۱۱۸	"	کارشناسی ارشد	۳۲
۳	مامایی	حسابداری	۹	۶۰	"	کارشناسی	۳۱۹
۴	الهیات	حسابداری	۱۰	۱۶۵	"	کاردانی	۲۳
۵	عمران	جغرافیا	۱۱	۳۹۸	"	کارشناسی	۲۲۱
۶	مکانیک	کارهای عمومی ساختمان	۱۲	۳۷۲	"	کاردانی	۲
جمع		جمع		۱۴۴۵			۵۹۹
جمع کل							۲۰۴۴

با توجه به مطالعات تکمیلی که در خصوص ویژگی‌های جامعه‌ی آماری به عمل آمد، هم‌چنین به دلیل محدودیت‌های آماری و اطلاعاتی، محقق از شیوه نمونه‌گیری خوشه‌ای برای گردآوری اطلاعات به وسیله‌ی پرسش‌نامه استفاده کرد. بدین صورت که کلاس‌های تخصصی رشته‌ها و مقاطع مختلف به تفکیک به منزله‌ی خوشه در نظر گرفته شده و سعی شد نمونه‌ای تصادفی و (به معنای عام آن) در اختیار قرار گیرد. به هر صورت نمونه‌ی آماری از جهت تعداد دانشجویان حجمی معادل ۴۱۷ نفر را داشته است که برای به دست آوردن این تعداد پرسش‌نامه تکمیل شده، تعدادی بیش از ۴۶۰ پرسش‌نامه خام توزیع شد، که توزیع فراوانی آزمودنی‌ها به تفکیک رشته و بر حسب رشته و جنس به ترتیب در جدول ۲ و ۳ منعکس شده است.

جدول ۲- توزیع فراوان آزمودنی‌ها به تفکیک رشته

رشته تحصیلی	مقطع تحصیلی							
	کاردانی		کارشناسی		کارشناسی ارشد		اظهار نشده	
	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
حسابداری			۷۷	۱۷/۵	۰	۰	۰	۰
الهیات	۱	۵۰	۴۴	۱۰	۰	۰	۰	۰
مکانیک	۰	۰	۴۴	۱۰	۰	۰	۰	۰
عمران	۱	۵۰	۹۴	۲۱/۳	۰	۰	۰	۰

مدیریت صنعتی	۰	۰	۷۶	۱۷/۲	۱۵	۱۰۰	۱	۵۰
پرستاری	۰	۰	۳۵	۷/۹	۰	۰	۰	۰
مامایی	۰	۰	۱۹	۴/۳	۰	۰	۱	۵۰
جغرافیا	۰	۰	۵۱	۱۱/۶	۰	۰	۰	۰
اظهار نشده	۰	۰	۱	۰/۲	۰	۰	۰	۰
جمع	۲	۱۰۰	۴۴۱	۱۰۰	۱۵	۱۰۰	۲	۱۰۰

منبع امور آموزشی دانشگاه

همان گونه که در جدول فوق مشاهده می شود بیشترین حجم از نمونه‌ی آماری را دانشجویان مقطع کارشناسی (۴۴۱ نفر) به خود اختصاص داده‌اند. در این خصوص دانشجویان کارشناسی ارشد در مرتبه‌ی دوم و دانشجویان کاردانی در رتبه‌ی سوم قرار گرفته‌اند؛ ضمن آن که دو نفر از اعضای نمونه‌ی آماری مقطع تحصیلی خود را مشخص نکرده‌اند.

جدول ۳- توزیع فراوانی برحسب رشته و جنس

رشته تحصیلی	جنس				اظهار نشده	
	مرد		زن		تعداد	درصد
	تعداد	درصد	تعداد	درصد		
حسابداری	۴۲	۵۴/۵	۳۴	۴۴/۲	۱	۱/۳
الهیات	۱۳	۲۸/۹	۳۲	۷۱/۱	۰	۰
مکانیک	۴۳	۹۷/۷	۰	۰	۱	۲/۳
عمران	۹۴	۹۸/۹	۰	۰	۱	۱/۱
مدیریت صنعتی	۹۲	۱۰۰	۰	۰	۰	۰
پرستاری	۰	۰	۳۵	۱۰۰	۰	۰
مامایی	۰	۰	۱۹	۹۵	۱	۵
جغرافیا	۱۶	۳۱/۴	۳۵	۶۸/۶	۰	۰
اظهار نشده	۱	۱۰۰	۰	۰	۰	۰
جمع	۳۰۱	۶۵/۴	۱۵۵	۳۳/۷	۴	۹

پرسش‌نامه یکی از ابزارهایی است که در این تحقیق مورد استفاده قرار گرفته است. محقق بر اساس سؤال‌های تحقیق و فرضیه‌ها، پرسش‌هایی را در نظر گرفته سپس طی جلسات متعددی اقدام به جرح و تعدیل آن کرد. همچنین نظر برخی از صاحب‌نظران را جویا شده تا پرسش‌نامه‌ای که در نهایت در اختیار اعضای نمونه‌ی آماری قرار می‌گیرد حتی‌الامکان خالی از عیب و نقص باشد. البته شایان ذکر است همان‌طوری که در علوم اجتماعی، تحقیق با دشواری‌های خاصی روبه‌روست به طرز قاطع نمی‌توان ادعا داشت که پرسش‌نامه‌های به کار رفته در این رشته کاملاً مبری از هر نقص و ایراد می‌باشد. علی‌هذا زمانی که روایی پرسش‌نامه به حد قابل قبولی رسید، بین اعضای نمونه آماری توزیع شده و با پیگیری‌های به عمل آمده نهایتاً درصد قابل قبولی از پرسش‌نامه‌ها (۹۰/۷ درصد) جمع‌آوری شد. ضمناً در خصوص پایایی پرسش‌نامه $\alpha = 0/85$ به دست آمد که نشان‌دهنده‌ی دقت پرسش‌نامه طراحی شده است.

با توجه به حضور محقق در دانشگاه آزاد اسلامی به عنوان استاد دروس، مشاهده (باساختار - بدون ساختار) نیز از دیگر شیوه‌هایی بوده که کمابیش مورد استفاده قرار گرفته است ضمناً اطلاعاتی نیز به وسیله‌ی مصاحبه نامنظم (غیر ساختی) از دانشجویان گردآوری شده که تعدد ابزار باعث افزایش دقت اطلاعات جمع‌آوری شده، گردیده و مجموعه‌ای قابل اتکا فراهم آمده است.

از طرفی اسناد و مدارکی نیز که در رابطه با موضوع تحقیق موجود بوده کمابیش مورد استفاده قرار گرفته که در خلال تحقیق بدان اشاره شده است. برای بهره‌گیری از داده‌ها و اطلاعات موجود در پرسش‌نامه، از نرم‌افزار SPSS استفاده شده است و جداول و نمودارها و درصدها و ... با استفاده از آن تهیه شده است. فرضیه‌های تحقیق توسط محقق به صورت استنباطی، توصیفی مورد بررسی قرار گرفته و طی آن از بررسی‌هایی مانند ANOVA و chi-Square بهره گرفته شده است.

آزمون فرضیه‌ها

فرضیه‌ی اول

عبارت «بین سطح علمی استادان و رضایت دانشجویان از تحصیل در رشته‌ی مربوط رابطه وجود دارد» به عنوان فرضیه‌ی اول توسط محقق در نظر گرفته شده است.

حدس علمی فوق با توجه به محتوای سؤال پنجم^۱ و بند الف سؤال هشتم^۲ به مورد آزمایش گذارده شده و نتایج زیر به دست آمده است:

فرضیه‌ی اول: بین سطح علمی استادان و رضایت دانشجویان از تحصیل در رشته مربوطه رابطه وجود دارد

آزمون فرضیه‌ی ۱

	Category	Cases Observed	Expected	Residual
خیلی کم	۱/۰۰	۱	۶۴/۱۴	-۶۳/۱۴
کم	۱/۵۰	۲	۶۴/۱۴	-۶۲/۱۴
کم	۲/۰۰	۶	۶۴/۱۴	-۵۸/۱۴
زیاد	۲/۵۰	۴۵	۶۴/۱۴	-۱۹/۱۴
زیاد	۳/۰۰	۱۱۰	۶۴/۱۴	۴۵/۸۶
خیلی زیاد	۳/۵۰	۱۴۶	۶۴/۱۴	۸۱/۸۶
خیلی زیاد	۴/۰۰	۱۳۹	۶۴/۱۴	۷۴/۸۶
		۴۴۹		

chi- Square 405/3897

Significance/0000

D.F.6

در سؤال‌های یاد شده در این مقاله که به تأثیر سطح علمی استادان بر رضایت تحصیلی دانشجویان پرداخته شده است؛ ۴۴۰ نفر از ۴۴۲ نفر، گزینه‌های زیاد، خیلی زیاد را انتخاب کرده‌اند. میزان بسیار قابل توجه کای اسکویئر به دست آمده (405/3897) و همچنین معنی‌دار بودن اختلاف سطوح مختلف متغیر، بیان‌گر آن است که با اطمینان بالایی می‌توان ادعان داشت که «سطح علمی استادان در میزان رضایت دانشجویان از تحصیل در رشته‌ی مربوطشان مؤثر است» لذا فرضیه‌ی اول تحقیق بدین صورت تأیید می‌شود.

فرضیه‌ی دوم

بررسی‌های اولیه محقق منجر به طرح فرضیه‌ای با عنوان «اجرای دقیق آیین‌نامه‌های آموزشی کیفیت آموزشی را افزایش می‌دهد» به عنوان دومین فرضیه تحقیق شده است.

۱- با این جمله «هرچه سطح علمی اساتید بالاتر باشد رضایت دانشجویان از تحصیل بیش‌تر است» تا چه میزان موافقت می‌کند؟

۲- میزان تأثیر «تسلط استاد به مطالب درسی» در افزایش رضایت دانشجویان از تحصیل را مشخص کنید

برای آزمون این فرضیه سؤالی در پرسش نامه مطرح شده که شامل ۶ بند^۱ بوده است و با طرح این سؤال از پاسخ دهندگان خواسته شده تا میزان تأثیر هر یک از مؤلفه های مطرح شده در بندهای شش گانه را در افزایش کیفیت آموزشی مشخص سازند. ۴۲۲ نفر از ۴۶۰ نفر در رابطه با تأثیر مؤلفه های مختلف مربوط به اجرای مقررات آموزشی، گزینه های زیاد، خیلی زیاد را اختیار کرده اند. کای اسکویئر (426/1043) و سطح معناداری (0000) که برای آن به دست آمده نشان گر معنی دار بودن اختلاف بین پاسخ ها است؛ به عبارت دیگر می توان ادعا داشت که با اطمینان بیش تر از ۹۹٪ از دید دانشجویان اجرای دقیق مقررات آموزشی، کیفیت آموزشی را ارتقا می بخشد. محاسبات مربوط در زیر نشان داده شده است:

فرضیه ی دوم: اجرای دقیق آیین نامه های آموزشی، کیفیت آموزشی را افزایش می دهد.

آزمون فرضیه ی ۲

	Category	Cases Observed	Expected	Residual
خیلی کم	۱/۰۰	۷	۱۱۵/۰۰	-۱۰۸/۰۰
کم	۲/۰۰	۱۱	۱۱۵/۰۰	-۱۰۴/۰۰
زیاد	۳/۰۰	۱۷۶	۱۱۵/۰۰	۶۱/۰۰
خیلی زیاد	۴/۰۰	۲۶۶	۱۱۵/۰۰	۱۵۱/۰۰
	Total	۴۶۰		

chi- Square 426/1043

Significance/0000

D.F.3

فرضیه ی سوم

سومین فرضیه ی تحقیق به این صورت مطرح شده است که: «پرداخت شهریه توسط دانشجویان انگیزه ی تحصیلی را افزایش می دهد» برای بررسی این فرضیه سؤال های ۲۳، ۲۴، ۲۷ در پرسش نامه گنجانده شده است. «آیا پرداخت شهریه شما را تشویق به مطالعه ی

۱- بندهای مورد نظر عبارتند از:

برگزاری دقیق تعداد جلسات در طول ترم

رعایت زمان دقیق حضور در کلاس توسط استاد

اجرای دقیق مقررات حضور و غیاب دانشجویان

ارائه ی مطالب درسی مطابق با سرفصل های مصوب

ارزشیابی دقیق و عادلانه علمی از دانشجویان

به طور کلی اجرای دقیق مقررات و آیین نامه های آموزشی

بیش‌تری برای گذراندن دروس می‌کند؟»، «اگر مجبور به پرداخت شهریه نبودید آیا انگیزه‌ی کم‌تری برای تحصیل داشتید؟» و «به نظر شما آیا دانشجویان دانشگاه‌های دولتی که مجبور به پرداخت شهریه نیستند، انگیزه‌ی تحصیلی کم‌تری دارند؟» عباراتی هستند که طی سه سؤال فوق به ترتیب در خصوص آن‌ها نظرخواهی شده است. در آزمون فرضیه‌ی سوم، مجموع پاسخ‌های داده شده به سه سؤال مذکور مورد استفاده قرار گرفته است. فرضیه‌ی سوم: پرداخت شهریه توسط دانشجو، انگیزه‌ی تحصیلی را افزایش می‌دهد.

آزمون فرضیه‌ی ۳

	Category	Cases Observed	Expected	Residual
	بلی	۲۶	۲۱۳/۰۰	-۱۸۷/۰۰
	خیر	۴۰۰	۲۱۳/۰۰	-۱۸۷/۰۰
	Total	۴۲۶		

chi- Square 328/3474

Significance/0000

D.F=1

همان‌گونه که در جدول فوق نشان داده شده است ۴۰۰ نفر از بین ۴۲۶ نفر گزینه‌ی «خیر» را انتخاب کرده‌اند. (۹۳/۹٪ در مقابل ۶/۱٪) به عبارتی ۹۴٪ از دانشجویان معتقدند که پرداخت شهریه باعث افزایش انگیزه‌ی تحصیلی آنان نمی‌شود. این فرضیه با ضریب اطمینانی معادل ۹۹٪ با توجه به مقدار chi- Square 328/3474 و سطح معناداری (000) رد می‌شود به بیانی دیگر فرضیه H_0 تحقیق در این مورد (پرداخت شهریه توسط دانشجو، انگیزه‌ی تحصیلی را افزایش نمی‌دهد) پذیرفته می‌شود.

در دسته‌ای دیگر از محاسبات که در زیر منعکس شده است، محقق به بررسی در خصوص این مطلب که آیا بین رضایت دانشجویان از تحصیل در رشته‌ی تحصیلی‌شان و رضایت آنان از سطح علمی استادان رابطه‌ی معناداری وجود دارد یا خیر پرداختند. همان‌گونه که مشاهده می‌شود ۳۳۹ نفر از ۴۶۰ نفر عضو نمونه آماری یعنی (۷۴٪) از تحصیل در رشته خود رضایت دارند منتها با توجه به ضریب هم‌بستگی به‌دست‌آمده رابطه بین رضایت دانشجویان از تحصیل در رشته‌ی تحصیلی‌شان با رضایت آنان از سطح علمی استادان معنادار نیست علی‌رغم این که ضریب به‌دست آمده منفی است و تقریباً نشان‌گر رابطه‌ی معکوسی

می باشد. منتها در سطح خطای ۵٪ معنادار نمی باشد علت چنین امری را می توان ناشی از آن دانست که افراد یاد شده چندان از سطح علمی استادان راضی نیستند. گزینه های رضایت کم و بسیار کم توسط (۶۳/۲٪) از اعضای نمونه ی آماری در مقابل ۳۵/۱٪ گزینه های رضایت زیاد و بسیار زیاد انتخابی توسط سایر اعضا قرار گرفته است، ضمناً تقریباً ۱۸٪ از اظهار نظر در این خصوص خودداری کرده اند.

بحث در نتایج

در این قسمت محورهایی خاص از نتایج حاصله که به نظر می رسد از اهمیت بیش تری برخوردار باشد ارائه می شود.

الف - سطح علمی دانشگاه

۸۲/۲٪ از دانشجویان معتقدند که دانشگاه آزاد اسلامی سمنان نتوانسته است آن ها را به سطح علمی مورد نظرشان برساند. این دانشجویان کسانی هستند که حداقل سه ترم را پشت سر نهاده اند. هر چند که مسائل مورد بررسی در بین دانشجویان رشته های مختلف وضعیت خاص خود را دارد منتها کلاً نشان گر آن است که دانشگاه انتظارات دانشجویان در بعد علمی را برآورده نکرده است. اساسی ترین و مهم ترین عاملی که موجب بروز این مسأله شده، کمبود امکانات دانشگاه است. ۴۵/۴٪ یعنی حدوداً نزدیک به نیمی از دانشجویانی که معتقدند دانشگاه انتظار آنان را از نظر علمی تأمین نکرده است، کمبود امکانات را عامل اصلی دانسته اند.

دومین عاملی که در عدم تأمین انتظارات دانشجویان در بعد علمی نقش دارد، ضعف علمی استادان است که نزدیک به ۲۱/۲٪ دانشجویان معتقدند که ضعف علمی استادان باعث شده است که آن ها نتوانند به سطح علمی مورد نظرشان برسند.

نسلط استاد به مطالب درسی از جمله مواردی است که بیش ترین نقش را در بهبود ارتقای سطح علمی دانشجویان ایفا می کند. ۸۳٪ دانشجویان معتقدند که این عامل مهم ترین و مؤثرترین عامل در تقویت بنیه ی علمی آن ها است. در مراتب بعدی قدرت بیان استاد و «تشویق دانشجویان به مطالعه و فعالیت های آموزشی و پژوهشی توسط استاد» قرار می گیرد. «به کارگیری یافته ی جدید دانش بشری در امر تدریس» چهارمین عاملی است که نقش برجسته خود را در تقویت بنیه ی علمی دانشجویان ایفا می کند.

عوامل فوق‌الذکر به ترتیب اهمیت و نقش آن‌ها در ارتقای سطح علمی دانشگاه، از سوی دانشجویان مطرح شده که لازم است مورد توجه خاص قرار گیرد.

آن‌گونه که از نظرات دانشجویان برمی‌آید، از سطح علمی استادان خود رضایت چندانی ندارند و حدود ۶۵/۷٪ از این امر ناراضی هستند. رشته‌ی تحصیلی دانشجویان در میزان رضایت آنان تأثیر داشته و از بین رشته‌های دانشگاه آزاد، رشته‌ی مکانیک بیش‌تر از سایر رشته‌ها توانسته رضایت دانشجویان را جلب و در آن‌ها ایجاد انگیزه کند. سایر رشته‌های این دانشگاه بعد از رشته مکانیک در خصوص زمینه‌ی مورد بحث به ترتیب عبارتند از: عمران، مدیریت صنعتی، حسابداری، پرستاری، الهیات، مامایی و جغرافیا. ارتباط بین رشته‌ها و رضایت دانشجویان ارتباطی قوی و معنادار بوده و در بررسی‌های آماری تأیید شده است.

در پایان این بخش و به عنوان یک نتیجه‌گیری کلی می‌توان اذعان داشت که دانشگاه آزاد اسلامی سمنان از دید دانشجویان از سطح علمی مطلوبی برخوردار نیست. مهم‌ترین عواملی که باعث بروز این مشکل شده است در مرتبه‌ی اول کمبود امکانات آموزشی دانشگاه و در مرتبه‌ی دوم پایین بودن سطح علمی استادان است. (البته خوانندگان محترم توجه دارند که این نتیجه‌گیری صرفاً حاصل دیدگاه دانشجویان است و محقق به لحاظ حفظ امانت، عیناً این نظرات را نقل کرده است. قضاوت صحیح و دقیق زمانی است که از سایر افراد ذی‌ربط، به خصوص استادان محترم نیز نظرخواهی به عمل آید).

ب - پرداخت شهریه، انگیزه‌ی تحصیلی

بعضاً این‌گونه پنداشته می‌شود که پرداخت شهریه باعث تحریک دانشجویان به مطالعه‌ی بیش‌تر و نهایتاً ارتقای سطح علمی آنان می‌شود. برای بررسی این موضوع از دیدگاه دانشجویان، طی سؤال‌هایی که در پرسش‌نامه مطرح شده است تأثیر اندک یا عدم تأثیر پرداخت شهریه در انگیزه تحصیلی با درصد بالایی از پاسخ‌ها (۶۶/۳٪) محرز شد. ۸۹/۱٪ اذعان داشتند که اگر مجبور به پرداخت شهریه نبودند این امر تأثیری در کاهش انگیزه‌ی تحصیل آنان نمی‌توانست داشته باشد.

طی پاسخ‌های ارائه شده به سؤال‌های پرسش‌نامه مشخص می‌شود که دانشجویان معتقد به متناسب بودن میزان خدمات ارائه شده از سوی دانشگاه و میزان شهریه‌ی پرداختی نیستند. تعارضی که در ذهن خود در این خصوص می‌یابند ممکن است باعث شود که به شکل‌های ناهنجاری از خود عکس‌العمل نشان دهند. لذا شایسته است با لحاظ کردن سایر

محدودیت‌های موجود در خصوص ارائه امکانات، وضعیت ارائه‌ی امکانات بهبود یابد تا موانع ارتقای سطح علمی دانشجویان یکی پس از دیگری برطرف و دانشگاه به اهداف عالی‌ه آموزشی خود نایل شود.

ج - دانشگاه و مقررات آموزشی

ممکن است عجیب به نظر برسد که چرا محققین در خصوص مقررات آموزشی و نحوه‌ی اجرای آن از دانشجویان نظرخواهی کرده‌اند. از آنجایی که دانشجویان و وضعیت تحصیلی آن‌ها به نوعی متأثر از اجرای همین مقررات است می‌طلبند که دیدگاه آنان در این مورد شناسایی شود. بدیهی است در خصوص لزوم این مقررات و چگونگی اجرای آن در دانشگاه آزاد اسلامی واحد بایستی سمنان از کانال‌های دیگری نیز تحقیقات لازم به عمل آید.

حدود ۷۵٪ یعنی اکثریت دانشجویان، آشنایی چندانی با مقررات و قوانین آموزشی موجود ندارند که لازم است در بدو ورود و در حین تحصیل آگاهی‌های لازم به آن‌ها داده شود. حدود ۶۹/۳٪ آنان این قوانین و مقررات را نامتناسب با اهداف آموزشی خود تلقی کرده‌اند. این که کدام‌یک از این قوانین از نظر دانشجویان نامتناسب است، تحقیق جداگانه‌ای می‌طلبند.

در مورد اجرای صحیح مقررات آموزشی، ۵۲/۸٪ دانشجویان معتقدند این مقررات به نحو شایسته‌ای اجرا نمی‌شود. در این مورد نیز باید تحقیقات جداگانه‌ای انجام تا صحت و یا سقم مسأله روشن شود.

د - پیشنهادها و پایانی

برای دستیابی به جامعیتی مطلوب در خصوص مسأله‌ی مورد تحقیق، شایسته است از استادان محترم، مسؤولین دانشگاه و مدیران گروه‌ها نیز نظرخواهی‌هایی در قابل تحقیق به عمل آید.

برای تعیین جایگاه دیگر واحدهای دانشگاه آزاد اسلامی در سراسر کشور از نظر وضعیت تحصیلی دانشجویان، پیشنهاد می‌شود تحقیق مشابه‌ای در سطح وسیع‌تری انجام گیرد. گروه مدیریت بازرگانی دانشگاه سمنان، آمادگی خود را برای اجرای این طرح اعلام می‌دارد.

«بررسی میزان تناسب قواعد و مقررت آموزشی موجود با اهداف آموزشی» و هم‌چنین «بررسی میزان تناسب شهریه‌های پرداختی از سوی دانشجویان دانشگاه آزاد و امکانات ارائه شده به آن‌ها» عناوین تحقیق‌های دیگری است که می‌تواند مکمل تحقیق حاضر باشد.

منابع

- ۱- اعرابی، سید محمد، *طراحی ساختار سازمانی*، دفتر پژوهش‌های فرهنگی، ۱۳۷۶.
- ۲- افروز، غلامعلی، *مباحثی در رشته روانشناسی و تربیت جوانان*، انجمن اولیا و مربیان جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۶.
- ۳- پیرنیا، حسین، *تفکر علمی و توسعه اقتصادی و اجتماعی*، مروارید، ۱۳۴۷.
- ۴- ترک‌زاده، جعفر، *تعیین نیازهای آموزشی مشاغل*، پایان‌نامه‌ی کارشناسی‌ارشد، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه شهید بهشتی، ۱۳۷۸.
- ۵- دهنوی، حسین، *روش تدریس*، عینی، ۱۳۷۶.
- ۶- شعبانی، حسن، *صهارت‌های آموزشی*، سمت، ۱۳۷۱.
- ۷- عظیمی، حسین، *مجموعه مقالات اولین اجلاس بررسی عملکرد و خدمات دانشگاه آزاد اسلامی*، سازمان چاپ دانشگاه آزاد اسلامی، ۱۳۷۸.
- ۸- علاقه‌بند، علی، *مبانی نظری و اصول مدیریت آموزشی*، نشر روان، ۱۳۷۶.
- ۹- فرهادیان، رضا، *آنچه معلمان و مربیان باید بدانند*، چ ۴، قم، دفتر تبلیغات اسلامی، ۱۳۷۴.
- ۱۰- کهن، گوئل، *ساختارشناسی در توسعه پایدار*، شرکت چاپ و نشر بازرگانی، ۱۳۷۶.
- ۱۱- مظاهری، حسین، *ویژگی‌های مدرس خوب*، قم، صحفی، ۱۳۷۰.
- ۱۲- موسی‌خانی، مرتضی، *مجموعه مقالات اولین اجلاس بررسی عملکرد و خدمات دانشگاه آزاد اسلامی*، سازمان چاپ دانشگاه آزاد اسلامی، ۱۳۷۸.
- ۱۳- هایلبران، جان‌ال، *خلاقیت و علم کلان*، ترجمه‌ی ناصر توفیقیان، رهیافت، شماره‌ی پانزدهم، بهار ۱۳۷۶.
- 14-Sloman, Martin, *A handbook for training Strategy*, Engyland:Gower, 1994.
- 15-Stewart, Jim, *Managing change though training Development*, London: Kongpage, 1997.